

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин
(№ 605)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

 Л.Л. Носач

«31» серпня 2022 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна економічна діяльність України

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальності: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітні програми: Міжнародна економіка

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2022 року

Харків – 2022 р.

Розробник: Ревенко Д. С, д.е.н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)

Протокол № 1 від «28» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри д.е.н., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

І. О. Давидова
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис)

Д. В. Дикун
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Ревенко Данііл Сергійович, доктор економічних науки, доцент. З 2008 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- економіка підприємства;
- проєктний аналіз;
- міжнародна економічна діяльність України;
- світова економіка.

Напрями наукових досліджень: моделювання системних характеристик соціально-економічних систем, моделювання інноваційного розвитку соціально-економічних систем, економічна безпека підприємства.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 7 семестр.

Обсяг дисципліни: 5 кредити ЄКТС (150 годин), у тому числі аудиторних – 56 годин, самостійної роботи здобувачів – 94 години.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, заочна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – модульний контроль, іспит.

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – статистика, мікроекономіка, макроекономіка, міжнародна економіка.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – економічна дипломатія і міжнародна економічна політика.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» є формування знань про об'єктивні закономірності, реальні процеси та специфічні особливості міжнародної економічної діяльності України, а також практичних навичок щодо здійснення комерційних, інвестиційних та фінансових операцій у міжнародній сфері.

Завдання

Вивчення теоретичних засад міжнародної економічної діяльності, ознайомлення з основними формами міжнародного торговельного та інвестиційного співробітництва в Україні, їх особливостями на сучасному етапі; поглиблення знань сутності та завдань регулювання міжнародної економічної діяльності України; розкриття механізму співробітництва в

умовах розвитку сучасних процесів та участі в них України; набуття навичок здійснювати зовнішньоекономічні операції.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

Загальні компетентності:

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/деінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

РН4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

РН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

РН24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Суть і особливості міжнародної економічної діяльності.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Суть міжнародної економічної діяльності. Основні визначення. Роль міжнародної економічної діяльності для національного господарства. Факторні передумови міжнародної економічної діяльності України. Поняття відкритої економіки. Світове господарство та міжнародний ринок.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 2. Суб'єкти міжнародних економічних операцій в Україні.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Критерії класифікації суб'єктів міжнародної економічної діяльності. Рівні міжнародної економічної діяльності України. Законодавча регламентація діяльності суб'єктів міжнародної економічної діяльності в державі. Мікроекономічний рівень. Макроекономічний рівень суб'єктності в перехідній економіці. Між- або наддержавний рівень.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 3. Експорт і імпорт товарів.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Торгівля товарами в системі міжнародної економічної діяльності. Спеціалізація як фактор національного розвитку. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Геостратегічна специфіка національної участі в міжнародній торгівлі. Міжнародна купівля-продаж товарів. Експортна діяльність в макро- та мікроекономічному вимірах. Структура експорту. Нарощування експортного потенціалу як фактор економічного розвитку та структурної реформи. Імпортна політика: загальні цілі та актуальні проблеми України. Структура імпорту. Основні напрями оптимізації імпорту в Україні. Прямі та опосередковані експортно-імпортні операції.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 4. Особливості міжнародної торгівлі послугами в Україні.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття міжнародної торгівлі послугами. Види міжнародних послуг та їх класифікація. Міжнародний ринок послуг. Особливості становлення ринку послуг у відкритій економіці України. Зовнішня торгівля України послугами з регіонами світу. Страхові послуги в міжнародній економічній діяльності. Поняття міжнародних технологічних послуг. Україна в системі міжнародних транспортних комунікацій. Україна в міжнародних туристичних операціях: національна специфіка та завдання.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 5. Міжнародні інвестиції, валютно-кредитні відносини України.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Сучасні особливості міжнародного інвестиційного процесу. Інвестиційні інтереси — рушійна сила руху капіталів. Трансформаційна специфіка національної участі в міжнародних ринках капіталів. Надходження ПІ до України за галузями. Специфічні форми підприємницької транснаціоналізації за умов ринкових перетворень. Наслідки господарсько-інвестиційної діяльності ТНК. Обмеження монополізації. Міжнародні валютно-фінансові інструменти в моделі відкритої економіки. Ризики макроекономічної дестабілізації через відкритість фінансово-монетарної та інвестиційної сфери. Ситуація із зовнішньою заборгованістю України.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 6. Україна на світових ринках праці та міжнародна трудова міграція.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття міжнародної міграції робочої сили: міграція в долі українського та інших народів. Класифікація складових, факторів та видів міжнародної міграції. Некономічні фактори міграції. Економічні фактори міграції. Аналіз наслідків міграції на ринку праці.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 7. Міжнародний трансфер технологій та інноваційна політика в системі пріоритетів міжнародної економічної діяльності.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Міжнародний рух технологій: предмет та сучасні тенденції. Інструменти науково-технічного регулювання у відкритій економіці. Інформатизація як визначальний фактор моделі міжнародного співробітництва. Макроекономічна політика України в контексті сучасного НТП. Стандартизація як фактор та умова міжнародного співробітництва.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 8. Регулювання міжнародної економічної діяльності України.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Концептуальні проблеми регулювання відкритої економіки. Моделі відкритої економічної політики. Напрями підвищення конкурентоспроможності української економіки. Традиційні засоби підтримки національного товаровиробника у сфері міжнародної торгівлі: тарифно-нетарифне регулювання. Застосування митного тарифу: міжнародна практика та транзитивні реалії. Застосування нетарифних інструментів та інтереси України. Добровільні обмеження експорту в контексті антиімпортної політики. Оптимізація податкової системи.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 9. Особливості міжнародної економічної діяльності України.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Традиційні засоби підтримки національного товаровиробника у сфері міжнародної торгівлі: тарифно-нетарифне регулювання. Застосування митного тарифу: міжнародна практика та транзитивні реалії.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 10. Міжнародні комерційні операції.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття та форми товарообмінних операцій. Значущість товарообмінних операцій для України. Зобов'язання щодо взаємної закупівлі товарів. Бартерні операції (бартерні угоди, бартер). Торгові компенсаційні операції. Компенсаційні угоди. Авансові закупки. Викуп застарілої продукції. Операції

з давальницькою сировиною. Промислові компенсаційні операції (операції «бай-бек», угоди про «розподіл продукції», «експлуатаційну компенсацію», договори цесії).

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 11. Україна у світових інтеграційних і глобалізаційних процесах.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Інтеграційно-дезінтеграційні контрверсії СНД: на шляху від «розлучення» до співіснування. Режими співробітництва з країнами СНД. Проблема участі України в Митному союзі держав СНД: оцінка доцільності. Завдання та умови європейської інтеграції України. Розвиток торговельно-економічних зв'язків з країнами Європи. Правові засади співробітництва України з ЄС. Україна в системі євро регіонів. Чорноморське економічне співробітництво: сутність проекту. Практичні цілі міжнародного співробітництва в контексті системного аналізу. Сутність та особливості процесів інтернаціоналізації: українська специфіка. Сучасна національна гео економічна модель: складові елементи та функціональні риси. Глобалізація та регіоналізація — форми соціально-економічної інтернаціоналізації. Задачі та умови європейської інтеграції України. Розвиток торговельно-економічних зв'язків з країнами Європи. Режими співробітництва з країнами СНД.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7-9 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Виконання контрольної роботи (РК), передбаченої навчальним планом — тема відповідно до варіанту.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), письмовий модульний контроль (тестування за розділами курсу), підсумковий контроль у вигляді захисту індивідуального завдання (РК) та семестровий контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Виконання і захист практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...25	1	0...25
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Виконання і захист практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Виконання і захист РГР (РР, РК)	0...10	1	0...10
<i>За семестр</i>			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань і однієї практичної задачі. Максимальна кількість балів за кожне теоретичне питання – 30 балів, за практичне – 40.

При вивченні курсу можливе врахування підсумків визнання результатів неформального або інформального навчання в подальшому освітньому процесі, при одержанні підсумкових балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи та домашні завдання. Вміти самостійно давати

характеристику капіталу підприємства, трудовим ресурсам, витратам, рентабельності.

Добре (75-89) – твердо мати мінімум знань, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі лабораторні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах.

Відмінно (90-100) – здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу;

- посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням: http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/_0A_Mizhnarodna1.pdf

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<https://mentor.khai.edu/course/>

11. Неформальна освіта

Неформальна освіта - це освіта, яка здобувається зазвичай за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти.

Право на визнання результатів неформальної освіти поширюється на здобувачів усіх рівнів вищої освіти.

З метою визнання результатів неформальної освіти за заявою здобувача освіти на ім'я викладача певної дисципліни проводиться перевірка отриманих здобувачем результатів навчання.

У разі необхідності, згідно з рішенням викладача, гаранта освітньої програми або завідувача випускової кафедри створюється предметна комісія. До складу комісії входять: гарант освітньої програми за якою навчається здобувач; завідувач кафедри, за якою закріплено дисципліну, результати навчання за якою перевіряються; науково-педагогічні працівники, які викладають відповідну дисципліну.

За підсумками оцінювання викладач або предметна комісія складає протокол, який містить висновок про зарахування чи не зарахування відповідної дисципліни для деканату.

За умови позитивного висновку щодо процедури визнання результатів неформальної освіти здобувачу зараховуються відповідна дисципліна навчального плану або її частина та визначений для неї обсяг кредитів ЄКТС.

Студент може пройти один з запропонованих курсів замість індивідуального завдання. Перелік курсів розміщено на платформі дистанційного навчання "Ментор". Або запропонувати свій власне досягнення, яке стосується змісту дисципліни.

12. Рекомендована література

1. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2013. – 948 с.

2. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Гончаренко та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 704 с.

3. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посібник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 268 с.

4. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І., – Харків: НТУ «ХПІ», 2019. – 234 с.

5. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с

6. Кухарська Н. О. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / Н. О. Кухарська, С. К. Харічков. – Харків : Одісей, 2011. – 456 с.